AJAN VARRELTA

LAULURUNOJA

KIRJOITTANUT

J. H. ERKKO

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

V-B-dt.

AJAN VARRELTA.

J. H. Erkko

on ennen julkaissut:

Valikoima runoelmia. *6: —, koruk. 7: 50.*

Kotoisia tarinoita. *3: 80.*

Uusia runoelmia. *2: 75., koruk. 4: —.*

Havaittuani. *Vihko runoja ja virsiä. 1: —.*

Tietäjä. *Viisinäytöksinen runoelma. 2: 75, koruk. 4: —*

Uskovainen. *Eletty kertomus. 1: 75.*

Kuplia. *Runoelmia. 1: —.*

Aino. *Viisinäytöksinen runoelma. 3: 25, koruk. 4: 75.*

Kullervo. *Runomuotoinen murhenäytelmä viidessä näytöksessä. 3: 75, koruk. 5: 25.*

AJAN VARRELTA

LAULURUNOJA

KIRJOITTANUT

J. H. ERKKO.

HELSINGISSÄ,
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA.

HELSINGISSÄ,
SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINOSSA,
1896.

Sisällys:

Siv.

Tuo iloa . . . . . 1.
Aamusumussa . . . . . 3.
Ilta tyynellä järvellä . . . . . 5.
Merimatka . . . . . 7.
Rautatiellä . . . . . 26.
Kukka lumessa . . . . . 28.
Syystunne . . . . . 30.
Jok' aika . . . . . 34.
Elämä ja lepo . . . . . 37.
Maamiehenlaulu . . . . . 43.
Jouluaatto . . . . . 45.
Kukkia talvessa . . . . . 47.
Kohtaus hangella . . . . . 49.
Ihanteelleni . . . . . 51.
Yksin . . . . . 54.
Sydämmeni viety on . . . . . 56.
Höyhenkengälle . . . . . 57.
Mökinpojan laulu . . . . . 61.
Viisauden paikka . . . . . 63.
Se naikkonen . . . . . 65.

Siv.
Yks . . . . . 69.
Hallitsijaparimme hääpäivänä . . . . . 73.
Suomalaisen teaatterin synty . . . . . 80.
Janne Sibeliukselle . . . . . 87.
Kansanopistoruno . . . . . 89.
Koululinna . . . . . 100.
Uusimaa . . . . . 104.
Hämäläisten laulu . . . . . 107.
Nuorukaisen muistikirjaan . . . . . 112.
Nuorille . . . . . 114.
Työkansan Marssi . . . . . 117.
Mustiakin joutsenia . . . . . 120.
Kaksi nälkää . . . . . 125.
Kuopassa . . . . . 129.
Turvaton äiti . . . . . 132.
Ompelijatar . . . . . 135.
Meille kaikille . . . . . 140.
Lohdutteeksi . . . . . 141.
Valitus miehestä . . . . . 144.
Naisesta . . . . . 148.
Ajatus ja julkisuus . . . . . 152.
Julkisuus . . . . . 155.
Rajoitettu . . . . . 159.

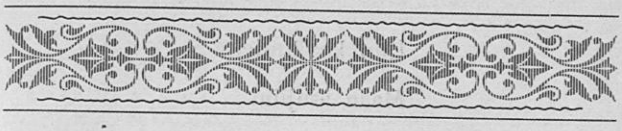

Tuo iloa!

Säveleesen.

Leivosen laihin
Taivahilta,
Mieleni, maihin
Tuo iloja!
Sielt' ilo kanna,
Kuin mesi tuo,
Muille sit' anna,
Itsekin juo.
Tuo ilo sieltä
Murheellisiin,

Luo kevätmieltä
Maan asujiin!
Niin joka rinta
Lempeä soi,
Maa ihaninta
Kukkia voi.

1883.

Aamusumussa.

Säveleesen.

Päiv' ei pääse paistamahan,
Kuu on valtaa vailla,
Ihmissilm' ei kauas näytä
Aamu-usvan mailla.
Mutta meill' on oiva usko,
Että päivä voittaa,
Siksi mieli kirkastuupi,
Ääni raikas soittaa.
Aamu-usvan mailla
Päivä vielä voittaa.

Siksi Suomi taisteleepi,
Siksi teemme työtä,
Että valon henkivoimat
Viihtyisivät myötä,
Että meissä selkiäisi
Sumut Suomen maasta,
Ettei veljyt veljyttänsä
Riistä eikä raasta.
Me kun teemme työtä,
Sumut poistuu maasta.

1896.

Ilta tyynellä järvellä.

Tuoll' alhaalla välkkyvi pilviä,
Siell' aivan siintävi taivas.
Ja siellä, aaltojen kulkija,
Näen riippamastoisen laivas.
Ja eiköpä siellä leijaile
Maailma, jonnekka kuljemme.

Kuu siell' on ja laskeva aurinko,
On metsä, kallioranta.
Mut huiput niillä on hornaan päin

Ja korkeuksissa kanta.
Siell' astuu nauta ja ihminen
Kuin kattolautoja kärpänen.

Maa siellä on aivan nurjin päin,
Mut taivas on taivaanlainen.
Maan oloja järvikö pilkkaa näin,
Niin onko se veitikkamainen?
Tai liekkö sen käännetty maailma
Vain aallon nukkuvan unelma.

1892.

Merimatka.

Laiva kotirannassa
Kauan vartoi lastissa,
Vartoi myötätuulta,
Viedäksensä maailmaan
Tavaroita Suomenmaan,
Vartoi myötätuulta.

Tuuli heräsi,
Purjeet kohosi,
Kotiranta jäi ja jäi.

Monet hellät sydämmet
Sinne jäivät — liinaset
Liehuivat vain sieltä
Rakkauden kieltä.
Kotiranta jäi ja jäi.

Oikein oiva vauhtia
Mennään alkumatkassa,
Kautta tuttujen salmien,
Tutun tuulen liekuttaissa,
Laivan mieli ja miehien
Kiitää kaukaisissa maissa.

Mutta mielen lentokuvat
Tosityössä kukistuvat.

Joutuu sitten ilmat kurjat,
Vaihtomieliset ja nurjat

Tuuli kieppuu siellä täällä
Eikä viihdy millään päällä.
Idät, lännet, pohjat pyörii,
Kaikki ilman kulmat kierii.
Ilmattaret, hurjat naiset
Pitävät kai tanssiaiset.
Kulkee monet virtaukset
Ristiin, rastiin,
Vaan ei mitkään viimahdukset
Viihdy mastiin.
Perällä kun pohja teutoo,
Kokass' etelä jo reutoo,
Kumpikin ne jättää pian
Uuden tuulen tulla sijan.
Moisten henkivirtain kanssa
Lainehet käy kummissansa,
Sinne tänne huikennellen,
Neuvotonna lieksahdellen.
Mielessä on suuntaa sata,
Mut ei yhtään vakavata.

Jotain uutta tuumaa tässä
Harkitaan — lie syntymässä.

Niin akanvihuri äkkipää
Nyt ryöpsähtää.
Sen iilipilvi lennättää.
Se luulee laivat kääntävänsä
Ja luonnonvoimat säntiltänsä
Ja merenpohjat nurin narin,
Sielt' etsivänsä salakarin
Ja siihen ruhjovansa laivat,
Niin päättävänsä matkavaivat.
Se kohisee
Ja tohisee,
Se nostaa meren huomiota
Kuin nousemass' ois suuri sota. —
Kun laivaväki
Sen kumman näki,
Se kietasiikse öljytakkiin

Ja rasvalakkiin,
Niin valvovaksi
Ja hartahaksi. —
Mut iilipilvi vihuroi
Ja räiskää, roiskaa minkä voi.
Se sataa rapsuttaa
Ja laivaa liekuttaa.
Se puskee, pauhaa, pohtaa,
Kuin uhkamieli sukeltaja
Tai ahnas arteen tavoittaja
Se syvyyksiä kohtaa.
Se väsyy, taukoaa
Ja jälleen ponnistaa,
Mut väsyy aina vaan
Ja vaipuu, pettyneenä voimistaan.

Laivan mielestä ei jää
Matkan pää.
Vaikka venhe väylältään

Joskus poikkeaa,
Se tok' yhtenään
Sinne palajaa.
Noutain hetken tuulten tarkoitusta
Matkustaja voittaa kokemusta.

Vanhan tuulen maininki
Silloin tällöin loiskuvi,
Laivan kylkeen läikähtää,
Hervotonna siihen jää.
Sekin suunta puski aikanaan —
Raukeaa nyt vuorostaan.

Illan tullen tuuli herää,
Aallon henki virkoaa.
Vieno myötätuuli
Purtta tuudittaa.
Laivan saumoiss' ei nyt ruska
Myrskyn tuska,

Mennä vierii verkalleen.
Ei se kieku
Eikä lieku,
Vettä viiltää tasaiseen.
Ilmass' ei nyt kuulu uhkaa,
Ei se vongu, sen kuin suhkaa,
Niinkuin palkeet seppää palvelee.
Yö jo lähenee.
Vilvas tuuli purjeet pullistaa.
Laineet haastelee —
Ken se luonnon kieltä oivaltaa?
Merimies nyt harrasna
Seisoo laivan kannella.
Kirkossa hän nuokuten
Kuuli saarnat pappien.
Täällä tähtitaivaan alla
Mielellä nyt valvovalla
Luonnon sanaa tarkastaa.
Luopi silmät meren yöhön:
Sieltä kiiluu, kimaltaa

Miljoonia parvia
Kipunia
Kirkkahia
Niinkuin kiiltomatoja,
Siin' ne välkkyy öisess' aallossa.
Syvyydessä helmiä,
Korkeudessa tähtiä,
Mieless' ajatuksia,
Työtä, vaivaa matkalla —
Siin' on luonnon totta, kaunista.

Taasen aamulla
Ilma uinahtaa,
Purjeet mastossa
Jouten tutajaa,
Laiva näyttää torkkuvan.
Merimieskin kopissaan
Kuuluu kuorsaavan.
Toiset korjaa touvia

Taikka paikkaa purjeita.
Päivä paahtaa taivaalta.

On suuren suurta ja mahtavaa,
On juhlallistakin täällä,
Kun meri taivasta kuvastaa
Näin kirkkahalla säällä,
Kun syvyys huokuu, huokuu
Ja laiva hiljaa nuokkuu,
Kun merimies laulussaan
Käy kaipaamaan:

»Niin kaukana kuin on maa ja taivas
Toinen toisestansa,
Niin kaukana täytyy merimiehen
Kulkea kullastansa.
Tuuli tuu, tuuli tuu, tuuli tuu!»

Tyyntä kestää kauemmin,
Kestää päivän, toisenkin,

Kestää ikäviksi.
Mitä hautookaan
Syvyys kohdussaan?
Mitä aikoo avaruus?
Ikävä kuin ikuisuus
Äärettömän suuruuden on hiljaisuus.

Meren laine laiskuuttaan
Homehtuu;
Luonto työstä, työstä vaan
Uudistuu.
Kapteen nurkuu: »Ennen myrsky,
Ennen hurja aaltoin hyrsky,
Kuin tää veltto toimettuus!»

On taas ilta.
Kokkapuolta taivahilta
Äänettömät liekit väikkyy.
Tuulee täältä, tuulee sieltä,

Vastatusten laineet läikkyy.
Meri kantaa salamieltä
Syvyydessään.

Mutta yöllä tuuli uhkee
Valtaan puhkee.
Meri uuden suunnan saa,
Yö ja myrsky liittoon yhtyy,
Työhön ryhtyy,
Raivopäisnä mellastaa.
Voimallisna aallot riehuu,
Kiihtyy, kiehuu,
Kuohuu, korskuu,
Pauhaa, parskuu,
Ylös mastoon roiskuaa.
Jyskii,
Ryskii,
Laivan laitaa pommittaa:
Saumat oihkaa,
Ruskaa, voihkaa,

Niinkuin sairas kajuutassa,
Outo mertä kulkemassa: —
Hän surkeuttaan vaikeroi,
Kuin kurja sill' on elämä,
Jok' itseään ei auttaa voi,
Niin kurja, niin kurja elämä. —
Liekkikäärmeet uivat ilmassa,
Kirjaellen mertä, taivasta.
Pauhinalla sortuu pilvet,
Kuin ois yössä inhat ilveet,
Sota julma, miekat, kilvet
Vuoroin siellä singahtaisi,
Kolkko vääryys voiton saisi.
Meri paisuu palleaksi,
Syvyys vuorehtii ja pärskii,
Milloin pyrkii pilviin asti,
Milloin aalto laivaan tyrskii.
Ilm' uhkii
Ja puhkii,
Se huokuu

Ja vonkuu
Ja mastoissa vinkuu. —
Jo lasti roikkuu kallellaan,
Mut ilma kiihkoilee ja yltyy vaan.
Tuntuu kuin ois viime hetki,
Meren pohjaan suorin retki,
Synkkää täällä, synkkää siellä,
Viittoja ei laivan tiellä.
Mutta kapteen karjuu yössä,
Miehet ankarass' on työssä.
Ne kääntää
Ja vääntää,
Ne veivaa
Ja reivaa.
Eivät päästä valitusta,
Taisteluhun pelko hukkuu.
Riehukoon yö, korppi musta,
Kerran, kerran sekin nukkuu.
Aikansa
Kaikella.

Vaihtuu tuulet, myrskyt muuttuu,
Luonto suuntihinsa suuttuu,
Ottaa uusia.

Yön työt päivä paljastaa,
Lastin rippeit' aalto kantaa:
Siinä uivat pitkät parret,
Paksut palkit, hoikat hirret.
Tuolta masto loitompaa
Siintää, niinkuin hukkuvainen
Auttajalle kättä antaa,
Vaikk' on apu myöhänlainen.
Miss' on nyt tuon laivan väki?
Rannallako?
Pohjassako? —
Taivas tietää, myrsky näki.

Mut on monta laivaa muita,
Myrskyn halki ohjatuita:
Toiset suurten perhoin lailla
Purjesiivet pullistaa,

Jotkut siipiä on vailla;
Niitä höyry ryskytellen,
Itseenluottain, intoellen,
Suoraa suuntaa kuljettaa.
Vapahina, uljahasti
Ulappaa kaikk' uivatten.
Miksi? Mistä? Minne asti?
Itse tietköön jokainen.
Kukin vastaa matkastaan,
Päästyänsä satamaan.

Aamun rinnoilla
Myrskyn kohdusta
Syntyi reipas myötätuuli,
Pulloposki, paksuhuuli.
Tarttuu laivan purjeihin,
Niinkuin poika urhoisin;
Se kuin pilvissä
Laivaa lennättää,
Että silmissä

Siintää matkan pää. —
Sydän oikein lämpiää. —
Viippoo, vaappoo, laiva luikuu
Aallon harjalt' toisellen,
Merikarjut vierell' uivat,
Hyrskis, tyrskis kilvaten.
Mieli rannan riemuja
Kuvaa kultaisiksi.
Tuuli purtta jouduta!
Miksi viivyt, miksi?

Merimies nyt rauhassaan
Työskeleepi laivallaan.
Lasti kalteva
Täytyy korjata,
Että väistyis vaara silloin
Kuin taas myrsky mylvii milloin.

Hetipä tuuli tuittupää
Kääntyy toisahalle,

Vinha aalto viilettää
Laivan loitommalle:
Riutuu mielen toivehet,
Toiveet liika varhaiset.

Tuuli tyyntyy vähittäin,
Nukkuu, raukeaa.
Tuulen vuoteheksi käy
Sumu sankka, tiet' ei näy.
Tuskin huomaa mistä päin
Reitti aukeaa.

Mutta merisairas se
Nousee kannelle.
Rantalintuja
Lentää laivalla.
Kalastajat kuutoista
Tuovat kaloja.

Terve, oudon rannan tervehdys!
Terve, kaikkein kansain veljeys!

Herää tuuli uudelleen,
Tuutii laivaa hiljakseen.
Illan suussa sumussa
Venhosta
Luotsi nousee laivahan,
Tuttu monen kulkijan.
Yö kun on
Valoton
Eikä kuu ja tähdet riitä,
Näyttää tulimajakka,
Toinen, kolmas tietä siitä
Meriportilt' oudolta
Rantaan kaupungin.
Kun on halki päivää, yötä
Nähty vaivaa, tehty työtä,
Joutuu vihdoin satama —
Kuka vartoo rannalla?

Kenen silmä siellä palaa?
Terve, ranta rauhaisa!
Joskus, joskus merimieskin
Rauhaa halaa.

Tyynessä nyt valkamassa
Laiva seisoo rauhassaan,
Kuin ei myrskyss' ankarassa
Taistellut ois milloinkaan.
Mut sen ympäri ja yllä
Elämää on yltäkyllä,
Pauhinaa ja paukkinata
Puuttumata.

1889—93.

Rautatiellä.

Säkeniä säihkyy yöhön,
Höyry kulkee, kylvää ne.
Nouskaa edistyksen työhön!
Huutaa kone kansalle.

Mikä jyske, ryske, pauke,
Seudun kansa kavahtaa:
Uusi aika tästä aukee,
Kun näin matk' on joutuisaa.

Liike vilkastuu ja toimi
Valtaa salon sydämmet,
Työhön kutsuu kaikin voimin
Kansan joukot rauhaiset.

Vierähtää vaan anna vuotten,
Niin nuo suotkin kuivataan:
Miss' on liike, siell' ei suotten
Kansa jouda loikomaan.

Mutta valistusta meille!
Moni voisi hairahtaa:
Eksyy ehkä tuhman teille,
Pyörän alle lankeaa.

Seis! Kas tuolla kansan joukko —
Asemalle saavumme.
Terve, toisen seudun veikko!
Näin nyt helpost' yhdymme.

1894.

Kukka lumessa.

On nurmen vihreys vielä
Niin tumma kuin nuorena,
Ja kuihtunut kukka nukkuu
Mun äitini haudalla.

Mut tuulen henki on raaka
Ja kalsea aurinko,
Ei hellyytt', armoa riitä,
Vaan luntakin vihmoo jo.

Voi ankaruutt' olojemme!
Vaikk' elämän voimat ois
Ja kukka hedelmän toisi,
Niin talvi sen sortaa pois.

1894.

Syystunne.

Syys-ilta on tyynen kaunis
Ja miettivän rauhaisa,
Mut luonnossa hiljaa hiipii
Himo hillitön: kuolema.

Se hehkuvin, ruskoposkin
Käy taivahan rantoja,
Ja metsien lehvät hohtaa
Sen kiehtojan kuumetta.

Kun missä on heikko, hento,
Sen ahmii se suudellen:
Niin kaunihin lammen kylmii,
Vie lehden ja kukkasen.

Ja hedelmät hienot korjaa
Se hekkumankiihkossaan,
Vaan muikeat pihlajanmarjat
Jää oksille nuokkumaan.

Käy haikea tunneviima
Läpi luonnon ja ihmisen:
Siit' yöksi on hautuva myrsky,
Himon temmellys kiihkoinen.

* * *

Mun mieltäni mustat muistot saartaa:
Näen veljeni kuolinvuoteellaan
Ja sairaan siskoni kalvaat kasvot —
Minä jäykistyn heidän vaivoistaan.

Näen julmana vääryyden ja sorron
Yli pienten ja heikkoin tallaavan,
Näen luonnon neitsyyden raiskatuksi,
Pahan ryöstävän kauniin maailman.

Niin vierien tuskissani vaivun
Syvyyden kuiluhun — unta nään:
On siellä kolkkoa, autiota,
Ei tähteä, kukkaa yhtäkään.

On painajan taakka rinnoillani
Ja henkeni hiutumaisillaan.
Mut silloin toinnun ja silmät auki —
Näen valkovaipassa kaiken maan.

* * *

Himo kuolema tok' ei ollut,
Se ei tappanut luontoa,
Sen vaivutti vain univerhoon.
Se kerran on nouseva.

Viel' elämän runko on vankka,
On vihreä kuusisto,
Yli maailman kirkas taivas,
Yli taivahan aurinko.

1894.

Jok' aika.

Jok' aika kevät on,
Jok' aika kesäkin,
Jok' aika syys ja talvi,
Jok' aika kaikkia.
Mut eri maissa vainne
Er' ajoin viihtyvät.

Jok' aika aamu on,
On aina päiväkin,
Jok' aika iltaa, yötä

Ja unta, valvontaa,
Jok' aika taivaan soihtu
Lakia säätelee.

Jok' aika lapsuutt' on,
Jok' aika nuoruutta,
On miehuuttakin aina
Ja aina vanhuutta.
Mut puolestansa kaikki
Ne vuoroin vastaavat.

On aina myrskyjä
Ja aina tyyntäkin,
Surua, murhett' aina
Ja epätoivoa.
Mut toivokin ja riemu
Ne valvoo ainiaan.

Niin virrat henkiset
Jok' aika rientävät,

Tuhansin muodoin, aalloin
Ne leikkaa toisiaan.
Tuo suunta muunne muutti,
Muut tänne siirtyivät.

Mut kaikkiin muotoihin
On luonto väsynnä;
Kehitys, voima, vaihdos
On aina kestävä:
Elämä aina kestää
Ja jatkaa muotojaan.

1894.

Elämä ja lepo.

Bismarck lausuu: »Anna maata sen,
Jok' on levollinen, rauhainen.»
Miksi sittenkin
Päivyt aamusin
Nousee taivahalle?
Miks' se nostaa maan
Öisest' unestaan,
Elämää luo maailmalle?
Miksei luonnon maata suo
Rauhassa kuin nukkuu nuo
Vaipunehet kirkkonurmen alle?

Jos on valvovien huoli se,
Että nukkuvia tuudimme:
Miksi keväimet,
Nuoret, tuorehet
Tervehtivät meitä?
Miksei karhua
Talvimajassa
Lumi ainaiseksi peitä?
Eläväiset miljoonat,
Kukat, lintuin laulelmat —
Miksi, päivyt, herättelet heitä?

Tytär nukkuu päivän noustessa,
Uinuu neitsehisnä, armasna
Unta autuaan.
Miksi äiti vaan
Nyyhkii viatonta?
«Nouse, huoleton,
Veljes vesill' on,

Päivä tehtävää tuo monta!»
Miksei umpukan
Suoda uinuvan,
Neiden nähdä unta huoletonta?

Suurin, voimallisin elämä!
Mikset mertenkin suo levätä?
Miksi lähetit
Maahan sankarit,
Tapausten luojat!
Itsetuntohon
Kansa noussut on,
Hyljännyt jo unensuojat.
Tuntee onnenaan
Käyttää lahjojaan,
Itsessänsä löytää turvan tuojat.

Bismarck lausuu: »Anna maata sen,
Jok' on levollinen, rauhainen.»

Maatkoon vainajat!
Unet rauhaisat!
Emme häiri heitä.
Maatkaa, väsyneet,
Paljon palvelleet,
Mekö moittisimme teitä!
Mutta, luontaiset
Voimat, tuorehet —
Ettekö jo unenhelmaa heitä!

* * *

Näen kuinka soita ja auhtoja
Ketoja muokataan.
Maan luonto nuortuen, tuoretta
Käy viljaa kasvamaan.
Ja järki kättä ja työtä käyttää
Ja koneet ihmisneroa näyttää.

Näen kuinka auringon valkeus
Työn avuks' kiiruhtaa,
Ja tieto, kansojen kirkkaus,
Valloittaa maailmaa.
Mut muut'ei luonto voi rauhaa antaa
Kuin minkä toimi ja työmme kantaa.

Ja onni, minkä suo mielityö
On maassa varminta.
Mut milloin — harvoin se hetki lyö —
Työ löytää omansa?
Se yhtä harvinaista on varmaan
Kuin löytää oikean oman armaan.

Toki levon, rauhankin löytää se,
Ken työss' on tunnokas,
Ken vieras ollut on vilpille
Ja muille armias.

Työn sota, riennotkin vaikka pauhaa,
Tää vanha keino ain' antaa rauhaa.

1891.

Maamiehenlaulu.

Kansan säveleesen.

Pois nyt Suomen taivahalta
Mustat pilven saihot!
Suomen kansan vainioilla
Lainehtii jo laihot.

Valistuksen vahva touko
Hengen viljaa tuottaa,
Voithan, Suomi, nousevahan
Nuorisohon luottaa.

Poistu, halla, meidän maasta,
Vainiomme säästä,
Toivon touot kukkimahan,
Kypsymähän päästä!

Herran voima, auta meitä,
Nosta korkealle!
Ja kun nostat, anna meidän
Paistaa maailmalle!

1883.

Jouluaatto.

No, onko tullut kesä
Nyt talven keskellen?
Ja laitetaanko pesä
Myös pikkulinnuillen?

Jo kuusi kynttilöitä
On käynyt kukkimaan,
Pimeitä talven öitä
Näin ehkä valaistaan.

Ja vanhakin nyt nuortuu
Kuin lapsi leikkimään.
Ja koukkuselkä suortuu —
Niin kaikk' on mielissään.

Ja hyvä, lämmin, hellä
On mieli jokaisen:
Oi, jospa ihmisellä
Ois joulu ainainen!

1883.

Kukkia talvessa.

Ken lausui, ettei meillä
Kukoista talvimaa?
Poluilla, mäillä, jäillä
Näen kansaa kukkivaa.

Tuoll' luistimet ja sukset,
Taas täällä kelkkoja
Ja reimat innostukset
Ne raikuu ilmassa.

Voi lunta ryöppyellä,
Voi soittaa pakkanen,
Mut Suomen sydämmellä
On toivon kukkanen.

Eloa posket hohtaa
Ja silmät säihkyvät,
Täys uskallus se johtaa
Nää mielet leikkisät.

Suo talven meitä purra,
Se voimat raikastaa;
Et huoli, Suomi, surra,
Kun nuoruus kukoistaa!

23/3 95.

Kohtaus hangella.

Sulo tyttönen, hoikka ja reipas
Se hiihteli hangella.
Oli pakkanen poskia purrut —
Sekö talven on rakkautta!

Oli poskuet vaaleat vallan!
Jos pakkanen mies nyt ois,
Niin sillepä antaisin puustin,
Ett' ilma ja tantere sois!

Tai jospa nyt suudella voisin
Pois impyen poskilta jään! —
Olin kaino, en tohtinut, — neittä
Lumin ohjasin vain pesemään.

Hän kiitteli teeskelemättä
Ja suorasti. Voi mua, voi!
Hänen äänensä suopea, lämmin
Sydämmessäni soi, yhä soi.

3/295.

Ihanteelleni.

Meist' onko jo tullut loppu,
Näin kuollaanko nyt jo pois?
Pois kuollaanko toisistamme
Kuin meitä ei ollut ois?

No, jääpihän muistoksemme
Maan kummulle kukkaset:
Jää sorrettu rakkautemme
Ja murretut toivehet.

Ne saarnaisi maailmalle:
Ihanteet ovat turhat vaan,
Kuin väistyvä taivaan ranta,
Jot' ei saavuta milloinkaan.

Toki taivahan rantaa kohti
Yhä maailma matkustaa,
Ja milloin loppuisi yökin,
Jos taivaaton olis maa?

Niin huutaisin surun yössä
Minä toivoton huohottain:
Voi maailmaa ihanteitta,
Voi turhia toivojain!

Mut ei! Ihanteitteni taivas,
Pysy kaukaisin rantoines!
Niin kauan on rintani nuori
Kuin näen sinun kirkkautes.

Niin kauan kuin sinä siinnät,
Hätäpäiv' ei toivoa vie:
Surun, kuoleman tuolta puolen
Voi kuumottaa valon tie.

Ja toivonkin raunioilta
Viel' elämä virkoaa,
Kuin tuhkasta kaatun kasken
Vihannoitseva viljamaa.

1894.

Yksin.

Yksin istun ja armastelen
Luonnon suurta maailmaa,
En voi kuiskata kullalleni
Mitä tunnenkin ihanaa.

Yksin astelen murhemielin,
Olen matkalla murtua.
Kenen kanssa voin neuvotella,
Kuka tahtoisi kuunnella?

Yksin aattelen lentomielin
Kauas taakse ja eteenpäin,
Syvällenkin ja korkealle —
Mutta yksin, vain yksinäin.

Yksin eksyn ja erhetynkin,
Yksin nousen ja lankean,
Yksin, itseeni luottamalla,
Työni, matkani suunnitan.

Lämmint' etsin tok' ympäriltä,
Rakkautta tok' ikävöin:
Senpä puute on kurjuuteni,
Siitä kärsin mä päivin, öin.

1891.

Sydämmeni on viety.

Hän muuten ei kuin silmillään vain mua rakasti,
Ei sydämmellään, ei.
Hän sanoillaan ja töillään minut aina hylkäsi,
Mut sydämmeni hän vei.
Siks' olen hälle kylmä ja jäinen, tunnoton,
Kun sydämmeni on viety, poveni ontto on.

1896.

Höyhenkengälle.

Ah, jos rikas, nuorikin oisin,
Niin luoksesi liitäisin
Ja laulaisin sulokielin
Ja hehkuvin tuntehin.

Sinut laulaisin ihaninten
Maan impien maineeseen,
Sydämmestäni helmivän virran
Sinun johtaisin sydämmeen.

Kuin joutsen joutsenen kanssa
Me hekkumass' uisimme
Tai yhdessä lentäisimme
Ihanammille ilmoille:

Ihanampihin aatemaihin,
Joiss' ei ole kurjuutta,
Joiss' ei sydän kylmänä siedä
Lähimmäisensä sortoa.

Tai kaksoissieluna nousten
Yli maan, yli maailman,
Me Suomelle soittaisimme
Valon virsiä kirkkaimman.

Valo, lämpö se lauluistamme
Elonvirtana vihmois maan,
Jäärinnat rikkoisi, kansan
Vapauttaisi vammoistaan.

* * *

Minä laulankin, palan, hehkun,
Rikas rintan' on nuoruuttaan,
Ihaelmani suitsutan sulle, —
Sinä tuskin kuunteletkaan!

Pojan heilakkeita on parvi
Mesihuulia muistossas,
Niin pitkä ja hauska on vielä
Sun rakkausohjelmas.

Sinä kuuntelet onttoa kieltä,
Kyläjuoruja, mairetta,
Ihaellen kuosien kukkaa,
Helyporvarin luonnetta.

Mukavuuksia mielesi hautoo,
Kotionnea jouteliaan,
Nimiarvojen sointuisuutta,
Rasituksia köyhän maan. —

Mut ohjelmaasi kun tanssit,
Pian raukenet, kyllästyt,
Ja rentona, hervakkaana
Kenen rinnoille heittäydyt?

Sinä silloin nuorena vanha,
Minä vieläkin reippaana
Luon uusia maailmoita
Ja valloitan uusia.

1894.

Mökinpojan laulu.

Minä vain olen köyhä poika,
Vähäpalkkainen työmies vaan,
Toki tyttöstäni minä lemmin,
Hänt' en vaihtaisi kultiinkaan.

»Mihin nait sinä?» Niin utelette.
Mökin vaaralle valmistan,
Pesän pienen; tyttöni tuopi
Tulen roihuvan takkahan.

»Vuota vuosia kymmenkunta,
Elä yksin, säästöjä tee!»
Niin rikkaat neuvovat mulle.
Mut nuoruus niin hupenee.

Niin kukkien kultainen aika
Ohi lentäen lieksahtais,
Eik' onnenkyyhkyni konsaan
Mun sylihini taas palajais.

Nyt terveys, voimien kukka,
Rusot poskiimme hehkuaa.
Ken moisen rikkautensa
Rahavoittoihin vaihettaa?

Maa, annahan töitäsi meille
Ja leipää työstämme tuo,
Mut nuorena meiss' ilon, lemmen
Verenlämpöä hehkua suo.

1895.

Viisauden paikka.

Hän ennen näytti kuin kerjäläinen,
Oli arka, raukka ja tyhjäpäinen.
Mikä lie tehnyt sen?
Nyt hän on reipas, rohkea,
Kuin valtakunnan vartija.
Mikä sen siksi sai?
On viisas, voipa, mahdikas
Kuin vanha virkavaltias.
Mikä sen siksi sai?
Voi kuinka on tuhma maailma,

Kun syitä ne eivät oivalla:
Hän syödäkseen kun sai!

No niin, nyt ymmärrämme sen,
Mies köyhä on neuvoton,
On tyhmä, arka nälkäinen,
Vaan vatsassa viisaus on.
Siis iloitkaamme, riemuitkaamme,
Kun vatsassa viisaus on!

1890.

Se naikkonen.

Allegoriia.

On nainen kiehtovan kaunis,
Kuin Vuoksikin niskaltaan;
Sen pyörteeseen kuka eksyy,
On hukkuva kerrassaan.

Se kielin viekkahin kietoo,
Yhä tarjoten kultia,
Donrannan ja Krimin viinaa
Ja tähtien loistoa.

Lupaellen untuvavuoteet,
Maat, mannut ja kartanot,
Mun vapauttani väijyy
Sen naikkosen suutelot.

Hän hekkumoiksensa vaatii,
Ett' itseni unhotan,
Ett' unhotan kansani, maani
Ja kieleni kalleimman.

Hän hekkumoiksensa tahtoo
Mua hallita orjanaan,
Ett' tahrisin kansani maineen
Petosjuonehen kurjimpaan.

Mun onneani ei etsi
Se kiehtovakielinen:
Hän haalii vain himon ruokaa,
Mun toivoni tallaten.

Hän multa nauttisi tenhon
Ja mieleni saastuttais,
Niin katkeruutta, en muuta
Minä palkaksi siitä sais.

Se portto viskaisi viimein
Mun nauruksi lapsilleen:
Te suomalaisen nyt näätte,
Petetyn sekä pettäneen.

Mut tuot' ei sieluni siedä,
Ei Suomeni kunnia:
Valon puolehen kansa kääntyy,
Sielt' etsien voimia.

Ei loisto, hekkuman pyörre
Sit' eksytä aaltoineen,
Jok' aina valkeutt' etsii
Ja oikeutt' ohjakseen.

Jos unhotan sinut, Suomi,
Mun itseni parhaimman,
Suon yöksi päiväni käyvän,
Suon silmäni sammuvan.

Jos unhotan oman kansan,
Mun henkeni hettehen,
Mun hyljätköön kotiranta
Kuin särjetyn ruokosen. —

Naisnaapuri kiehtovan kaunis,
Kuin Wuoksikin niskaltaan,
Sun orjaksesi ei suostu
Mun henkeni kumminkaan.

1891.

Yks.

On maassa monta rientoa,
Mont' uskoa ja toivoa
Kuin metsän latvoja.
Ne rinnan kilpaa kasvakoon,
Ne vievät työhön, taisteloon.
Mut kalleinn', armainna
On sielujemme suvantoon
Tää maamme painunna.

Jos riennot nostaa kiistoja,
Se elämän on luontoa,

Yht' emme unhota:
Taas vaaran, sorron uhaten
Mielt' yht' olemme jokainen
Kuin vuorta harmaata:
Tää Suomi, summa rientojen,
On meidän runkona.

Meit' innostuttaa valistus,
Lain turva, voima, vapaus,
Meit' ohjaa oikeus.
Mut niille työtä tehden, ne
Kun kansan omiks' tahdomme,
Meiss' yks on toivomus:
Ett' isänmaalle, Suomelle
Niist' elpyis kukoistus.

Kun toimi, taito, ahkeruus
Ja hyve, kaunis kuntoisuus
Tääll' ilmi puhkeaa;

Kun karttuu riista, rikkaus
Ja viljelyksen vilkkaus —
Nuot meitä innostaa.
Mut intoon liittyy ajatus:
Noin kukkii Suomenmaa!

Ja viljelys kun versoo niin,
Ett' ihmishenki kauneimpiin
Helahtaa kukkasiin;
Kun tiede, taide helmivät
Ja soiton, laulun helkkinät
Kun suoltuu sydämmiin:
Saa Suomi mielet kylmimmät
Ihastuskyyneliin.

Kun kansa kaikin lahjoineen
On hedelmöivä Suomelleen
Kuin pelto viljava,
Niin hallan hammas murretaan,

Ei vihollisen sortokaan
Voi maata turmella.
Ken ihmisyyttä laihossaan
Voi suohon sulloa?

Kuin järvet sadat tuhannet
Ja virrat, kosket kuohuiset
Tät' yhtä kaunistaa,
Niin rikkahimmat rientomme
Ne kuohuvat kaikk' yhdelle:
Se yks on Suomenmaa.
On sydän meille maamme, se
Elomme nuorentaa.

Hallitsijaparimme hääpäivänä.

Lausuttu Keisari-Suuriruhtinaan Nikolai II:n ja Aleksandra Feodorownan hääpäivän juhlanäytännössä Suomal. Teaatterissa 26 p. marrask. 1894.

I.

Niin sankka usva joskus peittää maan,
Ett'ei voi siintää valon tuikekaan,
Käyp' ihmiset kuin raskaan taakan alla
Ja himmeen silmän kohtaa kaikkialla,
Töin tuskin toivo jatkaa lentoaan.

Se jatkaa sentään: Halki usvien
Se pyrkii ilmakertaan kirkkaasen,

Sen silmä etsii tähtimaailmoita,
Siks' yöt ja myrskyt, tyrskyt sit'ei voita,
Se löytää aina valon sätehen.

Se halki syksyn, talven pakkasten
On voinut löytää uuden keväimen,
Ja kautta takatalven, keväthallan
On toivo löynnyt lämmön, valon vallan
Ja hedelmiä luovan kukkasen.

Niin nytkin Suomi suruharsossaan
Jälestä vankan rauhanruhtinaan
Luo silmät puoleen nuoren valtiaansa
Ja lohdutus on hänen rinnallansa:
Ihana »Päivänpaiste» loistossaan.

* * *

II.

Kun päiv' on noussut valtaistuimelle,
On kevät-aika, luonnossa on häät
Ja siivet kasvaa luonnon nuoruudelle,
Elämän riemun kaikkialla näät.

Valoisa lämmin lainehtien kierii,
Avaten kukkasen ja linnun suun,
Vapaina tuulet tuoksii, virrat vierii,
Virittää voimat työhön siunattuun.

Näin luonnonvaltakunnat pienet, suuret
Omia seuraa peruslakejaan:
On heillä eri luonne, tavat, juuret,
Mut kaikki luottaa valon valtikkaan.

Se valtikka se seuraa oikeutta,
Ikuista, joka maailmat järjestää;
Hyvyyttä seuraa se ja rakkautta,
Jok' eri muodot sointuun yhdistää.

* * *

III.

Terve, nuori oikeuden turva!
Terve, sulo lemmen »Päivänpaiste»!

Sulle suuret es'isäsi näytti
Oikeuden, laupeuden tietä,
Jonka kahden puolen kaunihisti
Kansakuntain riennot kukoistavat,
Kaikk' edistys, valistuksen vilja,
Vapauden ilmanalan anti,
Nopeasti nousee tähkihinsä

Alamaisten onnen vahvikkeeksi,
Hallitsijan töitten kunniaksi:
Kansan onni valtiaalle kiitos.

Tällä tiellä kaunis valtapari,
Kauan hallitkoon ja onnellisna.
Nouskoon heille työstä raskahasta
Sato herttaisia hedelmiä,
Sato kukkia ja kunniata,
Kiitoslaulut kansan sydämmestä,
Onnellisen, uskollisen kansan,
Jonk' ei sydän suulla teeskentele!
Nouskoon kuolemattomuuden kukka
Iät kaikki ihaeltavaksi
Miljoonien sydämmellä, suulla! —
Paras palkka oikeasta työstä:
Rauhallinen, moittimaton tunto!

Olkoon Valtijaamme ohjaksissa:
Vankka tarmo Ensi Nikolain,

Aleksander Ensimmäisen lempeys.
Aleksander toisen vapaa mieli,
Aleksander kolmannelta rauha,
Näiden kaikkein oikeudentunto,
Niin on ohjaksissa suurin kunto.

Nuoren suuriruhtinaansa häihin,
Lainkuuliaisna, uskollisna,
Näitä Suomi sydämmestään toivoo,
Toivoo pitkää onnen viljavuotta!

Suomalaisen teaatterin synty.

Kirjoitettu Kaarlo Bergbomin syntymäpäiväksi 2 p. marrask. 1893.
Lausuttu suomal. teaatterin 25 vuosip. 10 p. marrask. 1894.

Kas kuin lapset leikissänsä
Häämenoja näyttävät,
Kaks on hääparina tässä,
Onnelliset, viehkeät,
Kolmas pappi vihkimässä,
Sitten tanssit ketterät.

Kaikki käy kuin elämässä,
Leikiksi ei muisteta,
Lastuviuluansa soittaa
Nuorin poika pankolla,
Ilon, innon valta voittaa
Mielet pienten parvessa.

Toinen näytös: lapset leikkii
Vanhain perhe-elämää:
Tyttö tuutii vauvalasta,
Kehtovirttä visertää,
Poika kengittää hevosta,
Puuhevosta säyseää.

Kaikki käy kuin elämässä,
Leikiksi ei muisteta,
Onhan herkkä lapsen tunne,
Miel'kuvastin kirkasna.

Sinne pienet kiitää kunne
Suuret ajan virrassa.

Kolmas näytös: lapset leikkii
Hautajaisten menoja:
Pieni kuoli, kellot soivat,
Soipi laulu surkea.
Vanhempainkin mielet voivat
Tuota kuullen mustua.

Kaikki käy kuin elämässä
Leikiksi ei muisteta,
Aik'ihmisten tavat toimeen
Puhkeavat lapsissa.
Noin heräisi taide taimeen —
Kun ois tuota hoivata!

Neljännessä näytöksessä
Nuor' on impi tuskissaan:

Ilmoille hän tahtois tuoda
Kuvat kummat sielustaan,
Elämän kaikk' eljet luoda,
Nähtäviksi maailmaan.

Tahtoisi kuvata konnan
Kujeillensa, koukuilleen,
Näyttää narrin naurettavan
Elävänä, ilveineen,
Sankarinkin kunnokkahan
Kantaa arvon kirkkauteen.

Tuost' on impi tuskissansa,
Ei voi auttaa äitikään:
Isä tyttärensä toivot
Pitää melkein leikkinään:
»Turhia nuo tuskat, raivot,
Paras mennä miehelään!

Papiksi et kelpaa, tyttö,
Muuksi et voi toivoa.» —
»Suo mun luoda elämästä
Maailmalle kuvia!
Elämästä — juuri tästä
Tulkita suo totuutta!»

Silloin sankar' immen luokse
Astuu, tarttuu kätehen;
Taiteen pappi luontoansa,
Valpas, säihkysilmäinen,
Euroopainen koulultansa —
Sydän suomalain on sen.

Immen temppeliin hän viepi,
Siellä hoitaa, kasvattaa.
Alkaa sitten viides näytös,
Esirippu kohoaa:

Immen sanat, kasvot, käytös
Elämätä kuvastaa!

»Suomalainen teaatteri!»
Huutaa kansa innoissaan.
Silmät säihkyy riemumieltä,
Eläköötä huudetaan,
Talvi riutuu suven tieltä,
Kukat kasvaa tukkunaan.

Kukkihin se impi peittyy,
Luonnon kevät tullut on,
Linnut laulukielen saavat,
Soitto liittyy voittohon,
Parantuvat tuskat, haavat, —
Ihme aavistamaton!

Viides näytös kestää vielä,
Suomalainen näytelmä,

Sama impi toimii siellä,
Kuningatar helmivä,
Elämän, totuuden tiellä
Palvelee hän ylintä.

Palvelee hän kauneutta.
Mutta ylipappina
Opin on ja luonnon tuote,
Jolla ain' on varalla
Viisas lause, varma luote:
Kaarlo Bergbom — kunnia!

Janne Sibeliukselle

(Hänen Kullervosymfoniiansa kuultuani).

Kuin meren mahti voimakas
On sinun sävelmaailmas;
Niin syväkin, niin riehuvainen
Kuin kiihkohurja karkulainen,
Kuin intohimoin raivo myrsky
Se vasten kallioita tyrskyy
Ja halkoo vastuksien vuoret,
Herättää vanhat, nostaa nuoret.
Mut on se tyynikin toisinaan,
Vakava, ankara voimassaan.

Se suomalaisen on hengen meri,
Jok' ajan myrskyssä taistelee,
Se ahdistettu on kansan veri —
Mut kerran valvova voittanee.

Kansanopistoruno.

Hämäläisten kesäjuhlaan Tampereella 18²/₈91.

Nouskaa maamme harjanteille, nähkää kaunis Suomenmaa,
Kuinka pellot viljavoivat, vetten rannat kukoistaa,
Kylät kasvaa kaupungeiksi, nousten vetten vieremiin,
Liike liukastuu ja teitä juoksee kolkkiin syrjempiin.

Missä ennen hyinen halla särpi vuoden toivehet,
Siellä nyt on talo kaunis, pellot viljan aaltoiset.
Missä sorsa rauhass' ennen souti — höyry huhkii nyt.
Sitkeästi maata, vettä kansa tää on viljellyt.

Nähkää täällä uuras kansa, juro, jäykkä luonnoltaan,
Mut sen murtumaton tarmo viljellyt on meidän maan.
Vankka tarvittiinkin voima hallaa, nälkää kestämään,
Kestämähän vainovaltaa, sortumatta jänneltään.

Meidän isät, jäykät Jäämit, syvän kynnön kyntäjät,
Kuokkamiehet, aatran urhot, kovan koulun kävivät.
Lännen opit, oikeudet omistivat voimakseen,
Kansan ydintä ei nähty muukalaiseks' muuttuneen.

Suomalaisna on se ollut, pysyy suomalaisena.
Omast' itsestään ken luopuu, menettääpi kaikkensa.
Kulkee vieraan varjona ja jättämättä hedelmää,
Vihdoin kesken kevättänsä yöhön, myrskyyn häviää.

Nytkö häviäis tää kansa, nytkö valonpäivinään?
Pimeäst' on päivään päästy, ken nyt pettäis itseään?
Kansansako pettäis, maansa möisi leivän kannikkaan?
Luopuisiko Suomen suku parhaimmasta luonnostaan?

Lännen valta meilt' ei vienyt Suomen mieltä, kieltäkään!
Idän pilvetkö nyt peittäis Suomen päivän hämärään?
Pimeyden joka pilkku, raakuus — viekää meiltä ne!
Mutta Suomen mieli, kieli — niiss' on meidän valtamme,

Siin' on Suomalainen pohja, suurin vaivoin viljelty,
Siltä pohjalt' ellös sorru, ellös eksy, hämmenny!
Siitä kasvaa kaikenmoinen jalo, kaunis viljelys,
Siitä Suomen kansan onni, toivo, turva, edistys.

* * *

II.

Niin muinen kerran raaka rosvojoukko
Se syrjäkylän viljamaille marssi,
Se pellot polki, ryösti kuhilaat
Ja kylän kansan, itse isännät,
Nuo viljelijät, pellon perkaajat,
Tuon vapautta nauttinehen heimon
Se kytki käskettäviks orjikseen
Ja armottomast' otti heiltä maan.
Ei auttanut, vaikk' uljas kyläkunta,
Kuin sankarit, maatilkkujansa puolti,
Ja moni silloin taistellessaan sortui,
Perintömaataan hurmein kostutellen,

Kuin illan rusko kultaa päivän laskun
Siin' uskossa, ett' uusi päivä koittaa,
Jok' auringon taas nostaa taivahalle,
Tuo linnut laaksoon, maille vapauden.
Ei auttanut, vaan joukko suuren suuri
Löi kylän kansan, painoi pakkotöihin
Ja herraks asettui se toisen maalle,
Kuin omin vaivoin viljellyt sen oisi
Tai omat isät panneet perustuksen.

Ei siinä kyllin, että kylän sorti:
Tuo rosvojoukko vielä julkeasti
Ja ylvästellen kertoi maailmalle,
Mink' oli suuren sankar'työn se tehnyt,
Kun suuri joukko pienen heimon voitti
Ja onnelliset onnettomiks painoi.

Mut mennyt on se rosvovallan aika,
Se aika, jolloin huokas ihmissydän,

Kun riutua sai julman voiman alla.
On kylä taaskin kahlehistaan vapaa,
Sen oma henki särki väkivallan,
Sen sankarien työt ne päivän nosti
Ja vapauden linnut kutsui laaksoon.

Mut miksi vielä meidän päivinämme
Suur' kansakunta pientä poljeksii,
Sit' ahdistellen, varsin vainoellen,
Kuin rikkonut ois pieni suurta vastaan?

Pien' edistystä rauhoin, rakkauksin
Vain etsii, noudatellen luonnettaan, —
Ei muita sortaen ja solvaellen,
Ei karsastellen suurten kunnioita —
Tuot' oikeutta itse luonto puoltaa.
Miks tallataan siis luonnon kantalait?

Mut kaikki sorto jäännöstä on noista
Ajoista julmista ja katkeroista.
Viel' luonnon oikeus ja ihmisyyden
Voi häätää vääryyden ja pimeyden.

* * *

III.

Tää meille armas Suomen luonto
Se meitä muodostellut on,
Sen ankaruus, sen hyvänsuonto,
Ne vaativat työn, taistelon.
Me korvet täällä viljelimme,
Ne kesytimme, valloitimme —
Ken uhkaa meille turmion?

Meit' ei lie koskaan hemmoteltu,
Siit' ansio on kohtalon;

Vaan koeteltu, kiusaeltu
Meit' usein raskaastikin on.
Kun Luoja myötämatkan antoi,
Niin työmme hedelmiä kantoi,
Siit' aina kiitos soikohon!

Mut väärän vallan myrkkykohtu
Jos maahan sorron synnyttää,
Niin silloinkin on meillä lohtu,
Kun kansa uskolliseks' jää:
Kun itseään ei Suomi petä
Ja oikeuden tiet' ei jätä —
Ken voisi meidät hävittää?

Meiss' yksin, meissä itsessämme
Voi olla meidän puoltajat:
Kun mielet, voimat yhdistämme
Niin ylhäiset kuin alhaisat;

Kun tiedon tornit matkallemme
Me rakennamme johdoksemme,
Niin väylät selvät aukeevat.

Kuin rautaverkko yhdistääpi
Maakunnat toisen toiseensa;
Kuin järvet järviin vieriääpi
Maan halki ranta rannalta,
Niin yhtyköön myös Suomen kansa
Ja veren-, hengenvoimallansa
Itselleen olkoon muurina.

Pois kuolkoon vanha heimokiista
Ja ahdas nurkkakuntaisuus!
Meill' yhteinen on hengenriista,
Sam' entisyys, sam' aika uus.
Lait, laitokset meill' ovat samat,
Isien kätten vahvistamat
Ja niihin vakaa luottavuus.

Tät' oikeuden vankkaa pohjaa
Siis Suomi seuraa riennoissaan,
Mut valistus meit' uutta ohjaa
Sen perustalle laittamaan.
Ei jähmetyksen kuolemata,
Vaan edistystä kasvavata
Nuor' etsii Suomi innoissaan.

Koululinna.

Nyt sotakäskyn kuulla saatte,
Siis laukku selkään ottakaatte
Ja linnaan astukaa!
Se linna kylässä on tuolla,
Mäen rintehellä, päivän puolla,
Hei, sinne astukaa!

Se Suomen kivist' on ja puista,
Isien töistä siunatuista

Se linna noussut on.
Ei pyssyin pauke, tykkein kauhu
Sielt' uhkaa eikä ruudin sauhu,
Tok' on se pelvoton.

On linnan muoto kirkas, jalo,
Sen ikkunoista paistaa valo
Ja mieli lämpöinen.
On linnan uljas komentaja
Ei kenraali, vaan opettaja, —
On koulu linnanen.

Niin, sotakäskyn kuulla saatte:
Nyt laukku selkään ottakaatte
Ja kaikki tarpehet:
Ne kynät, vihkot, muste, taulut
Ja kirjat sekä Suomen laulut,
Ja olkaa urhoiset!

Ken kestää linnan harjoitukset,
Hän suuret voiman ilmaukset
Voi kerran osoittaa:
Hän näyttää, ett' on suomalainen,
Jokainen, vankka muuri vainen,
Jot' ei voi kukistaa.

Jokainen oppii aikanansa,
Ett' on myös luotu Suomen kansa
Aseeksi korkeimman.
Ja kukin yksityinen meistä
Ei syntynyt lie turhan eistä,
Vaan syntyi valtahan:

Me itseämme vallitsemme
Edistykseen; mut orjaks emme
Suo Suomen henkeä.
On maassa paljon murtuvaista,
Mut mikä meiss' on suomalaista,
On aina säilyvä.

Siis, kaunis koululinna, loista
Ja hengen velttoutta poista,
Vapaiksi meitä tee!
Kun kukin meistä kohdastansa
On vapaa, silloin koko kansa
Vapaana työskelee.

1891.

Uusimaa.

Täynn' ihanuutta Suomi on
Kuin rinta nuoren morsion.
Mut rikkain, runsaslahjaisin
On tytär Uusimaa.
Se kasvaa viljaa, kansaakin,
On aittana pääkaupungin
Ja mertä kansoittaa.

Se kasvanut on urhoja,
Maan, kansan rakastettuja,

Heit' emme koskaan unhota,
Vaan työllä Seuraamme:
Jo kansa tääll' on valvova,
Työn, uhrin altis, ahkera,
Valohon rientää se.

Valohon, vapautehen
Käy kansa kevätrientoinen.
Edistys kutsuu kaikkia
Maan onnen valvontaan.
Maan, merten rikkauksista
On uusi vilja versova:
Valistus voimassaan.

Uusmaa on meille kultala,
Maan kukka, kruunu, valtikka.
Täält' alkaa Suomen yhteys
Ja heimot katoaa;
Täält' ystävyys ja veljeys

Ja sortohengen hälvennys
Maan nostaa, vahventaa.

Siis nouse, kansa Uudenmaan,
Esille lahjas kantamaan!
Uusmaa on Suomen heimojen
Kotoinen yhteismaa.
Kun kansaa kaikkein seutujen
Tääll' yhtyy rantaveljehen,
Niin Suomi soinnun saa.

Mit' olkoommekin heimoa,
Niin kaikki suomalaisina
Me työtä tehdä, palvella
Maat' yhtä tahdomme.
Tään Suomen voitto, kunnia
On kallihinta, korkeinta,
On meidän onnemme.

16/1 96.

Hämäläisten laulu.

Uusi laitos.

Suin emme suurentele me,
Tok' arvoamme tunnemme,
Kun meilläkin on työ:
Me viljelyksen vartijat
Ja korven kolkon raatajat.
Ei leikin, jouten, mieroten
Tää kansa leipää syö.

Työ tyyni, jäykkä, kuuluton
Loi viljat meidän peltohon

Ja poisti hallayöt.
Niin savinen kuin liejumaa
Se kasvaa viljaa, pellavaa,
Niin nostaa kylät, kaupungit
Ja kultaa vetten vyöt.

Nää laajat viljelykset me
Ain' uskollisna suojaamme,
Kuin ennen, vasta myös.
Näill' armahilla rannoilla,
Hämeemme kyntökunnailla
Sä, entispolvi ponnekas,
Yöt voitit, synkät yös.

Yöt kestit, sorron, kuoleman,
Myös voitat öistä julmimman,
Sokean hengen yön.
On Häme hidas, moititaan,
Mut valonviljaa korjaamaan

Se ensi miesnä rientänyt
On, tehnyt suuren työn.

Hitaita milloin kiusataan
Meit' itsestämme luopumaan
Ja mit' on kalleinta.
Mut aikanaan myös pontevat:
Kun muut jo rientoon uupuvat
Ja kesken heittäisivät työn,
On meissä tarmoa.

Ja vapauden ytimen
Me tallennamme Suomellen:
Itseisen luontomme.
Vapaana kun tää pohja on,
Niin vilja Hämeen vainion
Myös kattaa kauneudellaan
Ja kypsyy korjuulle.

On Häme pellon, vetten maa,
Työn, toimen, viljelyksen maa
Ihanarantainen.
Kun minkä tänne istutat,
Sen juuret syvään juuttuvat.
Muut laulun tallensivat, me
Totuuden siemenen.

Voi aika muuttaa kuortamme,
Mut sydämmemme luonne se
On Suomen selkäpii.
Kuin harmaat louhivuoremme
Me pettämättä kestämme,
Meiss' ain' on Suomi vankkana,
Muut joskin horjehtii.

Siis nouse, loista, Hämeenmaa,
Ja kanna Suomen kunniaa
Aikoihin vastaisiin.

Kuin honka pulska pilvihin,
Niin nouskoon kirkkain toivoskin,
Mut työsi aina juurtukoon
Sun luontees syvyyksiin.

1892.

Nuorukaisen muistikirjaan.

Nuorukainen, soihtuasi kannat,
Tulta nostat, nostat korkeaan.
Valaistako maailmaa sen annat
Vaiko tuotat murhaa mailmaan?

Elämätä vaiko kuolemata
Ympärilles luonet hehkullas?
Rakennatko maata ihanata
Vaiko turmelet sen tarmostas?

Elämäsi antaa vastauksen:
Kuinka kesyttää voit luontoa,
Toteutatko maasi toivomuksen,
Sulle totuus onko kalleinta.

Horjahtanet — nouse pontevasti,
Pyri kehnosta ain' oivempaan,
Pettää voivat voimas useasti,
Hyvä tahtos älköön milloinkaan!

1888—94.

Nuorille.

Kun muodot jähmettyvät
Ja riento uinahtaa,
Kun harrastuskin sammuu
Ja voima raukeaa,
Käy esiin, nuorten parvi,
Ja ihanteesi tuo,
Ja niille uudet muodot
Sydämmes lämmöin luo.

Puhalla riennonhenki
Sun kansas sydämmeen,
Ja harrastuksen hehku
Verehen hyyteiseen.
Ja Vuoksen kevätvoimin
Vapaaksi aate tee,
Niin toimenkukka puhkee,
Uus vilja korkenee.

Vaan jos on rintas auhto,
Käy luontoon, kansahan.
On suuri oppikirja
Elämä maailman.
Sielt' opi rakkautta
Ja voimaa kestävää:
Himoilta minkä säästät,
Se innollesi jää.

Elä luontoasi sorra,
Sit' ohjaa, hallitse,

Kuin villivarsaa nuorta
Totuta kuormille.
Iloitse, leiki nuorna,
Kun hetki tarjotaan,
Mut kuntoaskin käytä,
Kun työhön kutsutaan.

1896.

Työkansan Marssi.

Työkansa, nouskaamme!
Tuo entisyyden loistoisuus
Ja nykyisyyden mahtavuus
On työtämme.
Nyt painavatko meitä ne!
Ne niskoiltamme puistamme.
Täys'ikäisiksi kypsyttää
Meit' aika tää
Ja neuvoo menneisyys.

Työkansa, nouskaamme!
Työ korkeimman on tahtoa,
Mut kurjuus orjan kahleita —
Ne katkomme.
Siks' emme raada juhtina,
Vaan luonnon eturinnassa,
Valoa kohti pyrkien,
Töin, taistellen —
Se meidän valtatie.

Työkansa, nouskaamme!
On meissä Suomi suurinna
Ja kansan voima vahvinna,
Me nouskaamme!
Kun perhekunnat, lapsemme
Me valvehille nostamme,
Ne uuden voiman tenhokkaan
Tuo maailmaan
Ja Suomen vahvuuden.

Työkansa, nouskaamme!
Meit' osa kallis vartoaa,
Töin, toimin, voimin valloittaa
Sen tahdomme.
Työn kunnia, työn arvo, ne
Ja valistus on toivomme,
Kaikk' oikeudet tasaiset,
Tiet avoimet
Ja veljein vertaisuus.

1893.

Mustiakin joutsenia.

Lapsuudessa mulle laulettiin,
Ett' on joutsenlintu valkea,
Siksi luettiin se puhtoisiin,
Mainittihin taivaan lintuna.

Minä kuulin, uskoin vahvasti, —
Mit' ei voisi lapsi uskoa? —
Kuinka valkojoutsent' ylisti
Kaikki, kiitellen sen laulua.

Pyhä laulu, laulu taivainen,
Valkojoutsen vain sen laulaa voi;
Mustat ovat suku korppien,
Niiden suust' ei moinen sävel soi.

Tuota kummastellen kuuntelin,
Kaunis kasku lapsen korvillen;
Valkojoutsenista haaveksin, —
Mutta viisastui myös lapsonen.

Kävin kerran eläintarhassa.
Mustan, kaarikaulan linnun näin!
Onko silmäni nyt harhassa?
Ymmäll' aivan kysyin itseltäin.

Näenkö mustan korppijoutsenen,
Ylevän kuin koskaan valkea!
Kuulenko myös ihmelaulun sen —
Voinko korviani uskoa?

Musta joutsen taivaslauluineen —
Kahta kauniimpi on maailma!
Kaksin kerroin käypi sydämmeen,
Kun saa kuulla mustaa, valkoista.

* * *

Ennen yksin valkoihmistä
Ihmis-arvoiseksi uskottiin,
Musta neeker, juhtaeläjä,
Arvattihin orjiin alhaisiin.

Myöskin valkosista arvoa
Voittivat vain luokat muutamat,
Jotka tunsi ihmetietoja
Taikka joitten napit loistivat.

Suuri joukko, »musta kansa» vaan
Peloin kuuli käskyn: »tottele!»
Kuivan leivän jyrsi loukossaan,
Kuivemman sai ruuan hengelle.

Nytpä toisin. Mustat joutsenet
Joutseniksi nyt jo tunnetaan,
Neekeritkin mustapintaiset
Voittavat jo ihmisarvoaan.

Hikiotsa työmies nostaa pään,
Vaatii vapautta, arvoa;
Itse tahtoo johtaa itseään,
Etsii oikeuden voittoa.

Riennä, työmies, nouse ylöspäin,
Mallinasi musta joutsen on;
Toki toimes maahan kiinnittäin,
Ettet eksyis pilvilentohon.

Niinkuin ilma joutsenlennolle,
Sulle kallis olkoon vapaus!
Niinkuin johtotähti laivalle,
Rientos ohja olkoon oikeus!

Sitten Suomi kaksoisjoutsenna
Joukoin laulaa virttä vahvempaa,
Musta olkoon ken tai valkea,
Yhteis-onni meitä innostaa.

1895.

Kaksi nälkää.

Kammarissa istui koulupoika,
Käsi poskell', itku silmässä.
Poloiselta silt' ei luku luista,
Vaikk' on kirja auki pöydällä.
Vasen käsi kantaa pettupalaa,
Sille silmä kyyneliä valaa.

Poski kalpea, hän istuu siinä,
Neuvotonna kaipaa neuvoa:
Rahaa, ruokaa kodista hän vartoi,

Mutta näytteheks' sai pettua,
Mustaa, katkeraa kuin murhe itse,
Joka polttaa, viiltää sydämmitse.

Hyyryt, koulumaksut häntä painaa,
Eväsleipä kaikki lopuss' on.
Kotipuolta köyhyys ahdistaapi,
Täällä hän on outo, turvaton.
Kouluhun miks' äiti lastaan laittoi,
Viimeisen ruisleivän hälle taittoi?

Miksi hälle tiedon-into luotiin,
Vaikka koulunkäynti kallis on?
Miks'ei oppi ostamatta vuoda,
Niinkuin virtaa säde auringon?
Raha poistaa rikkahitten surun,
Köyhäkin tok' kaipaa tietomurun.

»Viime viljaleivän, poikaseni,
Mukanas sait», äiti kirjoittaa.

»Viime leivän, viime markat annoin,
Nyt en penniäkään irti saa.
Kotona on meillä pettu silkka,
Sille särpimenä maidon tilkka.

Isäsi läks' etsimähän työtä,
Rautatielle luulen mennehen.
Mutta kultaa sieltäkään ei kuulu.
Vanhin siskos läksi mierollen.
Nuorin nukkui rinnoilleni vasta,
Taudin tuska kiusannut on lasta.

Lapselta on työläs työhön päästä —
Jospa edes mistä työtä sais! —
Eiköhän ne herrat kaupungissa
Sua, poikaseni, armahtais.
Sitten, kunhan kasvat suuremmaksi,
Voisit nousta maalles maksajaksi.

Poika nousi tuoliltaan. — «Oi, äiti!
Kärsimyksiäs en sietää voi.
Suruttako poikas ruista söisi,
Kun sun mieltäs kurjuus katkeroi?
Avuksesi tahdon työhön rientää,
Kodin kärsimyksiä niin lientää.

Koettaa tahdon enkö toimeen pysty,
Kättäkin kuin kirjaa käyttämään.
Mies se täytyy minustakin tulla,
Eihän kuurjuus kestä yhtenään.
Kerran päivä Suomellekin loistaa,
Ruumihin ja hengen nälän poistaa.»

1892.

Kuopassa.

»Kun köyhäll' ei ole muuta
Juur' rikkautt' ollenkaan,
Kai siksi näin viljalta hälle
Toki lapsia annetaan.»

Maakuopassa raskas vaimo
Näin lohdutti itseään,
Kun seitsemän törkyistä lasta
Hänen hääräsi liepeissään.

Mies herran kuormia kiskoi,
Pui viljat, kynteli maat.
Öin kuopan mökkihin painui
Hänen raajansa tarmokkaat.

Mut huomenna taas sama herra
Hien, voiman mieheltä vie;
Toki ryysyistä perhe raukkaa
Se herra ei holhonnut lie.

Talo päivänrinnassa pulska
Jalon herran on kartano;
Yli vainion, järven siintää
Näkö sielt' ylen mainio.

Mut herran hienokas perhe
Mökin perhett' ei ymmärrä:
He korkeita kouluja käyvät,
Mökin lapset kinkeriä.

On muutenkin ilkeä nähdä
Likasiivoa, raakuutta
Ja köyhyyttä noin viheljäistä. —
Miks' heitä ei nosteta?

22/3 96.

Turvaton äiti.

Jo kahdeksankymment' on eukko,
On laiha ja ryppyinen;
Hän mökkinsä kanssa maahan
On vaipunut syvällen.

Hän vieraan villoja kehrää
Ja kannikan kuivan syö,
Pää illoilla puulle painuu,
On turvaton, kolkko yö.

»Hyv' iltaa, vanhus!» — »Hyv' iltaa!» —
»No, miss' ovat nuoremmat?» —
»On mieheni kuollut; lapset
Ne naivat ja poistuivat.» —

»Tyly taisitkin olla heille,
Et antanut oppia kai?» —
»En. Koulua tääll' ei ollut.
Mut rintaa lapseni sai.

Lukutaitoa myöskin neuvoin
Tämän rukkini rinnalla.
Kotiantimet ammoin loppui,
Oli jatkona maailma.

Niin vieraantuivat jo varhain
Pois lapseni äidistään,
Työt' etsivät maailmasta,
Minun jättivät yksinään.» —

»Mut äitiä mahtavat muistaa
Ja auttavat lahjoillaan? —
«Kai muistavat, mutt' on lapset
Taas heilläkin vuorostaan.

Ja pieni on raatajan palkka»! —
Hän huokasi painavaan.
Kysyjään ei kääntänyt silmää.
Rukin pyörä jäi seisomaan.

27/2 96.

Ompelijatar.

Minä astuin katua,
Katuviertä pitkin. —
»Herra, kuulkaa, kuulkaapa?» —
»Tyttö, mit' on sinulla?» —
»Kaiken viime yötä, nähkääs,
Neuvotonna itkin!» —

»Nuori tyttö houkkio,
Mikä sua vaivaa?

Kurja laiskantautiko?
Vaiko hylkyteillä jo?
Pystyyn pääsi nosta, luota:
Ahkeruus tien raivaa!» —

»Kiitos, herra, neuvosta.
Sisään astukaatte!
Ette huoli tuomita.
Ensin täytyy kuunnella.» —
Sisään astuin. Mitä kuulin,
Tekin kuulla saatte.

Kaunis, hento, kalpea
Tyttö, hehkuposki:
Posket hohti kuumetta.
Kumarassa tuolilla
Vaikeroi hän vaivojaan:
Kivut, tuskat koski.

»Tuohon, herra, istukaa!
Olen sairas, näätte,
Eikä leivän murenaa,
Yhtä vähän hoitajaa.» —
»Neiti, valituksiltanne
Minut säästäkäätte!» —

»En, en säästä! Vaadin sen,
Että kuuntelette!» —
Näin hän jatkoi kiihtyen, —
»Myöskin teitä syyttelen,
Puutetta kun kärsin tässä,
Te vain herrailette!» —

»No, no!» — »Uskotteko sen,
Työstäni ett' elin?
Silloin tällöin suuruksen
Söin kuin heikko kärpänen.

Mutta päivät, melkein yötkin
Istuin, neuloskelin.

Markan, puolentoista sain —
Mitä säästyi siitä?
Parempata palkkaa hain,
Herrasväki moitti vain. —
»Tyydy, tyttö, onnehesi,
Siitä herraa kiitä!»

Minä kiitin, sairastuin,
Herrasväki jätti,
Minut poisti päin ja suin —
Pian heiltä unhotuin. —
Tauti, kurjuus kuormiansa
Niskoilleni mätti.» —

»Elä kerro enempää!
Liiaksi jo kuulin.

Nyt voin tuskas ymmärtää.
Miksi — mua hävettää —
Sinust' aivan syyttömästi
Huonoakin luulin!»

Uhkaavasti lausui hän:
»Siksikin voin tulla!
Työ ei näytä riittävän
Kannattajaks elämän —
Pelkään, että hurjatöihin
Lahjoja on mulla!» —

Kaivoin kukkaroani —
Löysin tyhjän sieltä.
Millä köyhä auttaisi!
Lauluni, oi, lauluni!
Kutsu kurjan auttajaksi
Kansan kättä, mieltä!

27/296.

Meille kaikille.

Tien varrella on talo,
Komea, valkoinen:
»Parantumattomille»
Sanoivat tehdyks sen.

Mut tarkoituksehensa
On turhan ahdas se:
Kaikk' asunnot vain riittää
Voi meille kaikille.

1895.

Lohdutteeksi.

Olet sairas, kauhean sairas,
Ylen raihnas ja syntinen:
Sillä syntinen aina on sairas
Ja sairas on syntinen.

Sinä tahtoisit olla puhdas,
Sillä terve on puhtoinen.
Mut kuka on oikein terve,
Kuka aivan on puhtoinen?

Pese elämän karkea kuona,
Hiki, ihvekin itsestäs,
Parannuksella hoitele haavas —
Toki päättyy tää elämäs.

Yhä muotoja muuta ja vaihda,
Yhä ainettas uudistele,
Mut ainekin on hivuvaista,
Elin voimalle kestä ei se.

Kaikk' aine ja muodot sortuu
Elonkuonahan raskaaseen.
Mut sortuuko voimakin? — Eikä.
Se on elpyvä uudelleen.

Elämämme on voima, jok' etsii
Yhä uusia muotoja vaan,

Ja se muotoja vaihtaen nuortuu
Eikä ennätä loppuakaan.

30/3 96.

Valitus miehestä.

Miehet — nehän maailman
Tällaiseksi loivat,
Naissuvulle katkeran
Kärsimyksen toivat,
Itse herrastellakseen
Naisen loivat orjakseen.

Mies on tehnyt raamatut
Varsin väärät, nurjat,
Joiss' on Eevat kuvannut

Sekä Saarat kurjat,
Joilla vaan on huolena
Omenat ja lapsensa.

Senpä vuoksi vielä nyt
Nainen lasta kantaa.
Ruokahuolet, keittelyt
Mies nyt hälle antaa.
Tuskin naisen salliskaan
Pistää päätään maailmaan.

Mies — no kukas sitten muu! —
Naisen pisti häkkiin,
Jossa raukka tuhmentuu,
Jääpi niinkuin säkkiin.
Kureliivit — eikö net
Lie tuon häkin jäännökset.

Ken se neuvoi uskomaan
Miestä naisen pääksi?

Juuri miesi, noustuaan
Oikein itsekkääksi. —
Ikäänkuin ei naisessa
Äly oiskaan hienointa!

Mies, se julma, kylmä pää,
Nytkin ottaa, jättää.
Nainen tuskin hirviää
Tarjotakkaan kättään.
Mies — se hävyttömintä! —
Mont' on yksin jättännä.

Sama mies, se vietävä,
Kaikki vallat johtaa.
Senvuoks sota verisnä
Maailmaa nyt kohtaa.
Olis nainen vallassa,
Sodat käytäis sanalla!

Olis nainen vallassa
Edes miehen verran,

Silloin totta maailma
Parannettais kerran,
Epäkohtaa tuskin jäis —
Pois ne kaikki pyyhittäis.

Vaan nyt voittoon pyrkien,
Sotaa, sotaa käymme;
Kaikki keinot koitellen
Salaa, julki näymme:
Miehen sydän — ensin se! —
Järjen kyllä voitamme.

Sitten, naisen johdossa
Kun on kaikki mielet,
Maassa saadaan oikeutta,
Soipi sovun kielet.
Mieskin, vanhan tavan vuoks,
Pääsee neuvopöydän luoks.

1891.

Naisesta.

Maan kulkijoitten kummana
Käy pyrstötähti taivasta.
Sibillan lailla ennustaa
Se sotaa, nälkää kuolemaa.
Sit' uskoo taikain uskojat,
Mut järjelliset nauravat:
Tuo kaasutähti ennustais!
Sen arvon sais,
Vaikk' itsetietoista ei sielua
Sen löyhäss' ainehessa asusta.

Mist' äly sille puhkeais?
Inehmo itsetiedoton
Vain luonnon leikkihyrrä on.

Kun usva aamun silmillä
On vailla rajapiirteitä,
Niin aurinko ei armainnaan
Sen läpi pääse loistamaan.
Siks' etsii usva muotoja
Ja siittää kultakastetta:
Niin päivyt seitsenvärisnä
Voi päilyä,
Ja kastehelmen kautta kuultaen
On valo mettä luonnon huulillen
Ja luonnon sielu säihkyy helmestä. —
Tät' ennen nainen usvana
On ollut järjen otsalla.

Nyt tiedon päivän noustua
On nainen helmi loistava:

Kun uskon kaaos haaveineen
On saanut järjen rungokseen,
Kun tunteen-usva piirteet saa
Ja taide mieltä kirkastaa,
Niin nainenkin täys-ikäisen
On kasvuinen.
Ja silloin yhtä hyödyllistä on
Mies taikka nainen johtaa taistelon,
Kun ihmiskunt' ei kulje ontuen,
Vaan sukupuolet, ymmärtäin
Tointoistaan, käyvät vierekkäin.

Siis edistyksen vapaus
On meillä yhteiskalleus.
Sen kautta aukee yhteistie,
Jok' eteenpäin meit' ynnä vie.
Siis vapahaksi naisen työ!
Pois naisen hengen tieltä yö!
Pois ahtaat aatekerrokset,
Yön jättehet?

Niin näköpiirit uudet aukeaa
Ja olot täyteläämmät puhkeaa,
Kun kunkin luonto voittaa oikeudet.
Mut' nainen tok' ei milloinkaan
Voi luopua naisluonnostaan.

1891.

Ajatus ja julkisuus.

»Ei uskon asioista saa
Noin julki aatella.
Jos mieles muista eroaa,
Se itse tallenna.»

Jos luonto tuntee rinnassaan
Erikoisen kukkasen,
Se eikö käyttäis oikeuttaan,
Sen tuoden ilmoillen?

Niin saarnatkaatte orjille,
Mut luonto vapaitten
Ei sammu — julki puhkee se,
Valohon aueten.

Lie Sokrateskin luontoa,
Mut vastoin kansaa hän
Julisti uutta uskoa —
Se maksoi elämän.

Ja Galileikin munkeillen
Maan pyöreäksi loi. —
Kun totuus pyrkii ilmoillen
Niin minkäs sille voi!

Niin Lutherit ja Zvinglit — he
Miks eivät vaienneet?
Ois rauha jäänyt kirkolle
Ja kansat uinailleet.

Elämä ei voi vaieta,
Vaan uhkuu uudelleen.
Niin vanhan viljan kuoltua
Uus nousee kukkaseen.

Niin pienillä kuin suurilla
On riemu rinnassaan,
Kun valon nähden puhjeta
He voivat maailmaan.

Valohon, julkisuutehen
Myös aatos kirmahtaa.
Ken luvan antoi? — Luonto sen
Vapaaksi oikeuttaa.

1892.

Julkisuus.

Se aik' on mennyt menojaan,
Jolloinka munkki yksin luki,
Ja oudon kielen kauhtanaan
Hän kaiken viisautensa puki.
Maat silloin paavi pannasi
Ja pappi sielut kahlitsi
Siteillä hirmuisilla.
Nuo kahleet katkoi aika uus
Ja julkisuus.

Sen hengen aik' on sammua,
Jok' arkaeli julkisuutta
Kuin konna siivo-seuroja.
Ja ken nyt kätkee viisautta
Ja tietoa kuin saituri,
Hän rakkaudetta kuihtuvi
Kuin kellarissa kukka.
Valohon pyrkii aika uus
Ja julkisuus.

Niin ennen valhe petosta
Opasti, kutoi juorujansa
Kuin lukki viekas verkkoja
Ja niihin juoksi tuhma kansa.
Nyt ajan sana julkinen
Kuin päivä paistaa kansoillen,
Tuop' oikeudet ilmi.
Niin kansat ohjaa aika uus
Ja julkisuus.

Niin monta kertaa polkenut
On julkisuutta väkivalta,
Mut oikeus on tempaissut
Taas sanan irti painon alta.
Se sana, lentoon päästyään,
Taas levittääpi siipiään
Ja tuomii painajaiset.
Vapaaksi pyrkii aika uus
Ja julkisuus.

Valittiin ennen harvat, nuo
Sai kuulla julkisuuden kieltä;
Nyt sana kiitää kaikkein luo
Ja kuulustelee kaikkein mieltä.
Kuin ilma, päivän paiste, niin
Vapaaksi sana aiottiin
Ja omaks ihmisille.
Nyt jokaist' etsii aika uus
Ja julkisuus.

Käy, vääryys, julkisuuteen, käy!
Niin oikeus ryntää sulle vastaan.
Käy, pahe, ilmoillen ja näy! —
Jos pimeys vaan päästää lastaan, —
Niin hyve, kunto voimakas
Ne valoss' on sun voittajas,
Ja mik' on outo, tumma —
Ne kaikki vatvoo aika uus
Ja julkisuus.

1892.

Rajoitettu.

Elämä on rajoitettua toimintaa, joka pyrkii laajentamaan rajojansa.

Sun sydämmesi, omatuntosi
On neulansilmä, ahdas portti, josta
Tie käypi itse taivaan valtakuntaan,
Tie kaikkisuuden kaikkitietoisuuteen.
Mut seisten portilla jos luulet jo
Kaupungin kaikkinensa tuntevasi,
Niin yhtä oikeassa olet varmaan
Kuin hermonystö, joka tuntevansa
Ajujen kaiken tietomäärän luuli,
Tai suuri pullo täynnä kirkast' ilmaa,

Kun avaruudeks' itseänsä uskoi,
Vaikk' oli siitä hieno hiven vain.
Mut pulloavaruus jos suljetaan,
Se ummehtuu ja saastuu, homehtuu;
Maailma-avaruuteen yhtymällä
Se raikas-ilmaisena tallentuu.
Niin hermonystökin on toimeton,
Jos katkaistu se aivoin liitost' on.
Myös herkäst' alkuhunsa liittyen
On sydämmesi kirkassilmäinen.
Osia nähden kokonaisehen
Se pyrkii, pyrkii, pyrkii iäten.

1896.

Hinta 2: 25.

Päällyslehti painettu Osakeyhtiö F. Tilgmannilla, Helsinki.